

Az érdekes dolgok mindig határhelyzetben történnek

Interjú Oleg Kulikkal

BORDÁCS ANDREA

Art Market, a Léna&Roselli Galéria standja, Millenáris, 2019. X. 3–6.

Oleg Kulik az orosz kortárs művészeti élet egyik kulcsszereplője. 1961-ben született Ukrajnában, Kijevben. Az orosz akcionizmus egyik alapítójának tekintik, noha szobrászként kezdte a pályáját. Az emberek és állatok közötti kapcsolatok érzelmi és fizikai aspektusaira, a normalitás és a deviancia mibenlétére reflektál. A 90-es évek elején radikális projektekkel és művészeti megnyilvánulásokkal hívta fel a figyelmet munkásságára, főleg amikor kutyaként próbált élni. 2000 óta főleg fotókollázsokat, installációkat, sőt az utóbbi években festményeket is készít. Az idei Art Market egyik sztárvendége volt, a Léna&Roselli Galéria művészeként október 3-án egy performanszt is bemutatott. Ebből az alkalomból beszélgettünk.

Itt ülünk a legújabb munkád előtt, de a beszélgetésünk kezdetén menjünk vissza korábbra! Amikor először láttam a munkáidat (1998–2000), azt gondoltam, hogy a társadalmi-technikai fejlődés optimizmusa, a médiumok tobzódása idején, új Rousseau-ként, károsnak találsz a civilizációt, mint ami tönkre teszi a természetet. Tévéton jártam?

OLEG KULIK: Természetesen nem, hisz ebben semmi különös sincs, ezt mindenki tudja. A civilizáció nagyon sokat elvett a természettől, amit most vissza kell adni. A jelmondatom – bár ez nem jó kifejezés – nem az, hogy vissza a természetbe, hanem az, hogy előre a természetbe! Vegyünk ki minden jót, ami a civilizációban megtalálható, de hajoljunk meg a természet előtt, mivel a civilizáció, mint valami prostituált, folyton leigázza a természetet.

A természettel való közvetlen kapcsolatod első lépése volt, amikor kutyaként éltél. Miért pont a kutya került a performanszaid fókuszába?

O. K.: Azért, mert a kutya olyan lény, amelyik a természet és a civilizáció között található, egyszerre képviseli a természeti erőt és a civilizációt.

Ugyanakkor a szabadság és a kötöttség is megjelenik általa. Szabad, de mégis alkalmazkodó lény.

O. K.: Igen, egyértelműen határhelyzetben él.

A kutyalét nem volt menekülés egyben a hivatalos kultúrából?

O. K.: A művészet mindig lázadás.

2001-ben Párizsban láttam tőled az Ablakok-sorozatot, ebből most az Art Marketen a fotószekcióban látható néhány. Miért az ablak? Ebben az esetben szó van-e az Alberty-féle ablak mint művészet metaforáról?

O. K.: Erre nem is gondoltam. Számomra az ablak megint csak határhelyzet. Határ a külső és belső világ között. Az érdekes

dolgok mindig a határon, a határvonalon történnek. Kint és bent, látszik is meg nem is, szóval, folyamatos a csiki-csuki. Az üveg áttetsző, de tükröként is működik, látszódnak az emberek, de magukat is látják. Az emberiség is egy határon vegetáló élet. Egyik oldalon a digitális világ, a másikon meg a természet. Mindkét világot meg akarom ismerni, és mindkettőnek a részese is akarok lenni, mindkét részből minél többet szeretnék megtapasztalni.

Az Ablakok- és az Új Paradicsom-sorozatok a klasszikus zsánereket idézik, mintegy a hagyományos műfajok újragondolásai. Azt olvastam, hogy az ideális helyet Montenegróban találsz meg. Mitől volt ideális Montenegró?

O. K.: Az a vad világ gyakorlatilag nem létezik sehol, se nyugaton, se keleten, se északon, se délen, csak Montenegróban. Ott megmaradt a természet ősi ereje, a kulturális és történelmi hagyományok és a 21. század. Ott mindez tökéletes harmóniában olvad össze, tökéletes a határ a múlt és jelen, természet és civilizáció mentén.

OLEG KULIK: *Mérges kutya, avagy a magányos Cerberus őrizte utolsó tabu*, 1994, performanszdokumentáció, 60×90 cm
Léna & Roselli Galéria, HUNGART © 2019

**Az Ablakok-sorozat állatai jelen-
tenek számodra valamit? Talán a
legmarkánsabb szereplője ennek a
szériának a gorilla...**

O. K.: Igen, a gorilla is pont ezen a határhelyezeten található. Evolúciósan is kapocs a természet és az emberiség között. Ugyanakkor mind ebben a sorozatban, mind *Az új paradicsomban* is azt jelzi, hogy az ember már nem tud reflektálatlanul a természet része lenni.

A 2010-es években történt nálad egy erős váltás, leginkább az emberekhez való viszonyban.

O. K.: Ez igaz. 2004 óta nem dolgoztam, leszámítva néhány utazási videót. Olykor kurátori projekteket készítettem, operákat rendeztem. S ember lettem. Korábban nem akartam úgy viselkedni, mint egy normális ember – számomra ez valamiféle szörnyű átok, szenny volt. Most ez egy nagyon finom koncepcióvá vált. Régebben világos, határozott dolgokkal dolgoztam, bár a társadalmi józan ész, viselkedés szempontjából abszolút megkérdőjelezhetően.

2013-ban a Regina Galériában állítottam ki közel egy évtized munkáit, melyek nagyon távol álltak a korábbi műveimtől. A 90-es években a művészetet és a valóságot elválasztó határon mozogtam. A valóság azóta radikálisan megváltozott, szilánkokra szakadt, és meg akartam érteni, hogy milyen művészetnek van helye benne. Manapság a művészet széttöredeződik, de a formális potenciálja még mindig érdek, sőt még inkább, mint a múltban. Ma az érdeklődésem tisztán esztétikai, a forma iránti bűvölet, a jelentés megfogalmazása. Remélem, nem vagyok olyan botránnyos...

A munkáidon, és a performansz során készített képeden is ott vannak ezek a régi motívumok, az ablak, a kutya. Nem tudni biztosan, ki van ki-vagy bezárva rajtuk...

O. K.: Itt az ablakokban a múlt jelenetei vannak elzárva, de láthatóan. Akik benéznek, azok is a múlt szereplői. Bent a jelen zajlik, férfi és nő, egy szexuális jelenet...

Miért ez a sok vörös a háttérben?

O. K.: A vörös festék több jelentésű. A vért, sőt az amerikai zászlót is imitálja. Olyan, mint egy tigris karmolása, Amerika megkarmolása.

A politika mennyire foglalkoztat manapság? Régen kifejezetten társadalomkritikus performanszokat csináltál, a festményeidben is folyamatos utalás történt a politikára, történelemre.

O. K.: A politika mindent meghatároz. Az egész életünket, pláne a művészetet. Ebben élünk. Olyan ez, mint a levegő. A levegő lehet rossz, de levegő nélkül nem lehet élni.

Mit tapasztaltál, hol nyitottabbak a munkáidra? A keleti, közép-európai országokban vagy Nyugaton?

O. K.: Amerikában a legnyitottabbak. Az oroszok kevésbé különböznek az európaiaktól. A komplexusaik, a sértődéseik, a depressziójuk, a véleményük is hasonló. Érdekes,

OLEG KULIK: *Gorilla, Ablakok-sorozat*, 2000, c-print, 90×112 cm

Léna & Roselli Galéria, HUNGART ©2019

hogy Amerikában sosem vették agresszívnek a kutya-projektemet, ez utóbbi tisztán európai felfogás. Nem véletlenül írtam 1996-ban Beuysra reflektálva (*I like America, and America likes me*), hogy szeretem Európát, de Európa nem szeret engem. Ennek a mondatnak analógiájaként egy 1997-es kutya-performanszomnak a címe *I bite Amerika, and Amerika bites me*. Amikor 1997-ben megérkeztem a New York-i JFK reptérre, levettem a ruháimat, és kutya-ként kezdtem el élni. Elálltam az épület bejáratát, és próbáltam megharapni, aki odajött. Majd két hétig egy ketrecfélében éltem, mint egy kutya. De ezt mégsem agresszióknak, hanem művészeti projektnek vették.

Ez a leláncoltkutya-motívum ezen a performanszon is megjelenik, akár az ablakok. Mintha saját magadat, a korábbi műveidet idéznéd. Mennyi ebben az improvizáció?

O. K.: Abszolút mértékben az.

A figurákat az ablakokban és a rács mögött a performansz során találtad ki? Mert azt értem, hogy a háttér nagy, lázas gesztusai a festékcсурgatással a performansz hevében születtek, de a pontos rajzok is?

O. K.: Igen.

Ilyen festészeti performanszot milyen gyakran csinálsz?

O. K.: Sokat, különösen különböző csoportokkal, például gyerekekkel, nyugdíjasokkal... De a performanszoknak egyáltalán nincs előre megtervezett forgatókönyve, mindig azt csinálom, ami épp eszembe jut, persze, ha gyerekekkel vagy idősekkel dolgozom, akkor alkalmazkodom az ő lehetőségeikhez, képességeikhez.

Mostanában elég sok festményt készítettél történelmi alakokról, politikusokról, sok-sok szemmel, mintegy ezerszemű Argoszként ábrázolva őket. Ezek szerint ők mindent látnak?

O. K.: Jó, amiket mondasz, de nekem ez inkább pszichedelikus élmény, mikor minden él és pulzál.

Köszönet F. Horváth Ágnesnek az orosz tolmácsolásért. A szerző

OLEG KULIK: *Sas, Ablakok-sorozat*, 2000, c-print, 90×276 cm, Léna & Roselli Galéria, HUNGART © 2019

OLEG KULIK: *Zsiráf, Ablakok-sorozat*, 2000-2001, c-print, 90×230 cm, Léna & Roselli Galéria, HUNGART © 2019